

ТУРИЗМ ЯК ЕКОНОМІЧНА, СОЦІАЛЬНА Й ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА ГАЛУЗЬ ТА ДЖЕРЕЛО МАТЕРІАЛЬНОГО І ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*І. З. Криховецький,
магістр міжнародної економіки, старший викладач,
Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького*

У даній статті досліджується туризм як економічна і соціальна галузь, яка сприяє матеріальному і духовному розвитку суспільства.

The article investigates tourism as economic and social branch which provides material and spiritual social development.

ВСТУП

Туризм — це багатогранне явище. Він охоплює житло, транспорт, музеї, пам'ятки історії, магазини, ресторани, кафе, атракціони, розваги. Туризм — це значне джерело духовності, здоров'я, культури. Туризм — це грошові потоки, фонди, джерело різноманітної валюти, а його розвиток збільшує кількість робочих місць, розширює торгівлю, транспортні перевезення, спонукає до розбудови нових доріг, готелів, туристичних баз, розвитку ринкових відносин, міжнародного співробітництва.

На нього припадає близько 10% виробленого у світі ВВП, більше 30% світової торгівлі послугами; ним акумульовано приблизно 10% світових капіталовкладень [1, с.20].

Туризм є найважливішою демократичною, інтернаціональною, комунікабельною, високорентабельною сферою соціальної діяльності.

Кількість міжнародних світових туристичних поїздок збільшилося з 25 млн у 1950 р. до 675 млн у 1998 р., і, за прогнозами Всесвітньої туристичної організації, до 2020 р. досягне 1,6 млрд. При цьому доходи тільки від готельно-туристичних послуг можуть зрости з 445 млрд дол. (1998 р.) до 2,0 трлн дол. у 2020 р. [1, с. 20].

Найбільшими країнами організованого туризму в кінці 90-х років минулого століття були: Франція (перше місце у світі, 60 млн туристів і 23,4

млрд дол. прибутку в рік); Іспанія (друге місце, 55 млн туристів і 20,7 млрд дол. прибутку); Італія (третє місце, 50 млн туристів і 21 млрд дол. прибутку); США (четверте місце, 46 млн туристів і 56,5 млрд дол. прибутку); Великобританія (п'яте місце, 19 млн туристів і 13 млрд дол. прибутку); Австрія (шосте місце, 19 млн туристів і 14,8 млрд дол. прибутку). Китай, Канада, Німеччина, Угорщина, Швейцарія, Греція, Болгарія обслуговували від 18,9 до 10 млн туристів в рік, отримуючи від 15 до 0,5 млрд дол. прибутку в рік [Дані розраховано на основі довідника В.М.Юрківського "Країни світу". — К.: Либідь, 2005.]. За рахунок туризму формується 50% прибутку від експортних операцій Канади, Італії та Швейцарії [2, с 127]. У країнах колишнього СРСР туризм наразі слаборозвинений. В Росії кількість організованих туристів в цей період складала 9,4 млн осіб і 3,3 млрд прибутку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

— розглянути туризм як важливий чинник для матеріального і духовного розвитку суспільства;

— визначити шляхи для подальшого розвитку в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На жаль, Україна за роки незалежності не досягла вагомих успіхів у сфері розвитку туризму.

Так, у 1997 р. обслуговано 2,2 млн туристів, з них — 0,3 млн іноземних, а прибутки від туристичних послуг склали 0,2 млн дол., або 0,05% від показників світу, незважаючи на те, що Україна займає 0,5% сухоходу світу і має багату природну та історико-культурну спадщину.

За останні роки в Україні дещо активізувався розвиток туризму. Так, у 2003 р. порівняно з 1997 р. кількість обслугованих туристів зросла з 2,2 млн до 2,9 млн осіб (31,2% за п'ять років), в тому числі іноземних туристів збільшилося з 0,3 до 0,6 млн осіб; туристів, охоплених внутрішнім туризмом, — відповідно з 1,2 млн до 1,9 млн осіб, а громадян України, що виїжджали за кордон, зменшилось з 0,6 до 0,3 млн осіб [4, табл. 22.12].

Заради справедливості слід сказати, що в обліку про туристів в Україні є наочні розбіжності. Так, за даними Держтурадміністрації України, у 2004 р. в екскурсіях взяло участь 2,9 млн осіб, а за даними Адміністрації Держприкордонслужби, з метою туризму Україну відвідало 12,5 млн іноземців, а кількість громадян України, які виїжджали за кордон, становила 14,8 млн осіб [4, примітки до табл. 22.12]. Аналогічна ситуація мала місце і в 2004 р. За даними Держтурадміністрації України, в 2004 р. всього обслуговано 2175 тис. туристів, з них іноземних — 416 тис, а за даними Держкомкордон, протягом 2004 р. Україну з метою туризму відвідало 9,2 млн іноземців. Кількість громадян України, які побували за кордоном, становила 14,8 млн осіб [5, с.510]. Це свідчить, що в Україні під виглядом туризму відбувається значна міжнародна міграція заробітчанства та різних форм контрабанди.

З метою активізації розвитку туризму відповідно до Указу Президента України від 10 серпня 1999 р. "Про основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року" Кабінет Міністрів України розробив і затвердив Державну програму розвитку туризму на 2002—2010 рр. (далі — Програма). В Програмі акцентується, що туристична галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки і соціальної сфер, є важливим чинником підвищення якості життя в Україні, утворення додаткових робочих місць, поповнення валютних запасів держави та підвищення її авторитету на міжнародній арені.

У 2005 р. чисельність працівників туристичної галузі України становила 113,3 тис. осіб, а з урахуванням тимчасовою зайнятості та надання туристичних послуг підприємствами, інших галузей економіки забезпечують зайнятість 1,86 млн осіб. В Україні налічується понад 4,5 тис. закладів для розміщення туристів на 620

тис. місць. У 2004 р. у модернізацію старих і будівництво нових туристичних закладів вітчизняними й іноземними інвесторами вкладено всього 378 млн гривень, а консолідований обсяг туристичних послуг склав 0,2 млрд гривень, тобто 1,7 тис. грн. на одного зайнятого в туристичній сфері.

Щоб показати, наскільки це мізерні показники, наведено дані Німеччини як однієї з середніх держав щодо розвитку туризму. У Німеччині загальна чисельність працюючих, які прямо чи опосередковано були залучені до туризму, становила 2,6 млн осіб, а це у 2,5 рази більше, ніж в будівництві (1155 тис осіб); в 2,6 рази більше, ніж у сільському господарстві і лісництві (992 тис. осіб), машинобудуванні (935 тис. осіб), в п'ять разів більше, ніж у харчовій промисловості (544 тис. осіб), у 18 разів більше, ніж у видобувній промисловості (140,6 тис. осіб). Кількість різноманітних закладів для розміщення туристів (готелі, гостьові двори, пансіонати, будинки відпочинку, літні будиночки, туристичні бази, санаторії, пансіонати з лікування тощо) складають 54247 (це в 12 разів більше, ніж в Україні), з кількістю 2,4 млн ліжкомісць (в 4 рази більше, ніж в Україні). Надходження від туризму склали 270 млрд ЕУ, що за офіційним курсом майже у три рази більше річного обсягу ВВП України. За рівнем обсягу надходжень туризм у Німеччині займає друге місце, поступаючись лише автомобільній промисловості. Такі традиційно сильні галузі німецької економіки, як машинобудування, електротехнічна та харчова промисловість поступаються туризму і посідають 3,4 і 5-ге місця, з обсягами відповідно 264, 255 і 226 млрд DM [8, с. 176—177].

ВИСНОВКИ

Подальший розвиток туризму в Україні гальмує кілька причин: 1) немає цілісної системи державного управління туризму у регіонах; 2) заклади, які надають туристичні послуги, як правило підпорядковані різним відомствам, що утруднює їх координацію; 3) дуже повільно зростають обсяги капіталовкладень у розвиток туризму.

Наявна матеріальна база, дороги, сервісне обслуговування більшості туристичних закладів не відповідає загальним міжнародним стандартам, практично відсутні інноваційні проекти та наукові дослідження з питань розвитку туризму. Потребують прийняття додаткових законодавчих актів та покращення статистичної звітності, яка б охоплювала всі аспекти розвитку туризму. Цей перелік до певної міри компенсується прийнятою Державною та регіональними програмами роз-

витку туризму на 2002—2010 роки, але їх виконання гальмується відсутністю достатніх інвестицій і уваги зі сторони державних органів влади. Також приділяється увага визнанню туризму як фактору не тільки соціально-економічного розвитку, але й джерелу "заробляння" іноземної валюти, розвитку міжнародних культурних зв'язків, тощо.

Важливою привабливістю для туристів є не тільки музеї, історичні пам'ятки, екзотичні місця, але і унікальні товари, специфічні послуги, національні звичаї і обряди, високоякісне обслуговування, спеціалізовані центри, спортивні ігри, туристичні маршрути, лікувально-оздоровчі процедури та багато інших послуг і видовищ, включаючи організовані бізнес-тури. Дані види туризму мають майбутнє, і для України це значні резерви подальшого розвитку туризму.

Література:

1. Прейгер Д., Малярчук І. Розвиток іноземного туризму в Україні

в контексті розбудови міжнародних транспортних коридорів // Економіка України. — 2004. — №6.

2. Світова економіка. — К.: Либідь, 2005.

3. Юрківський В.М. Країни світу. — К.: Либідь, 2005.

4. Статистичний щорічник України за 2005 рік (електронна версія).

5. Статистичний щорічник України за 2004. — К., 2005.

6. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002 — 2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України.

7. Програма розвитку туризму Івано-Франківської області на 2002 — 2010 роки // Вісник Івано-Франківської обласної ради та Івано-Франківської обласної державної адміністрації. — 2005. — №8(47), лютий.

8. Гайдук А. Туризм у Німеччині: стан і тенденції розвитку // Регіональна економіка. — 2005. — №3.

9. Івано-Франківщина. Україна. Світ: Статистичний довідник за 2004р. — Івано-Франківськ, 2005.

Новини

ВАСИЛЬ КУЙБІДА ДОМОВЛЯЄТЬСЯ ПРО СПРОЩЕНУ ПРОЦЕДУРУ ЗАЛУЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ НА ТЕРИТОРІЇ КИТАЮ

З метою активізації двостороннього українсько-китайського співробітництва, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України опрацьовано проект Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Китайської Народної Республіки про розвиток співробітництва у сфері будівельної інфраструктури. Про це повідомив Міністр регіонального розвитку та будівництва України Василь Куйбіда, виступаючи з доповіддю на Десятому засіданні Міжурядової Українсько-Китайської комісії, що проходить в Китаї.

Основна мета укладення такої Угоди, зі слів Василя Куйбіди, — вироблення паритетних умов співробітництва між Україною та Китаєм у сфері будівництва. "Ми прагнемо виробити однакові умови для доступу як продукції, так і трудових ресурсів до реалізації будівельних проєктів", — підкреслив Міністр, зазначаючи, що прийняті Урядом Китаю декрети, які стосуються участі закордонних будівельників у китайських тендерах, не сприяють входженню українських будівельних підприємств на китайський ринок.

Василь Куйбіда запропонував Китайській Стороні провести двосторонню консультацію для ретельного вивчення цього питання та розроблення спільної позиції щодо можливості спрощення для українських підприємств процедури за-

лучення до реалізації проєктів на території Китаю. Міністр передав на розгляд Китайській стороні проект Угоди (український варіант), зазначивши, що в разі погодження коректив, Українська Сторона готова в робочому порядку розглянути термін і місце її підписання.

Довідково: у квітні 2004 року Китай затвердив "декрети 113 та 114", які стосуються участі закордонних будівельників у Китайських тендерах. За новими правилами для того щоб взяти участь у тендері закордонний будівельник повинен або зареєструвати компанію у Китаї, або вступити у об'єднане підприємство (joint venture) з китайською компанією. Будівельник повинен мати 36 мільйонів доларів на рахунок цього підприємства і може брати участь у тендерах у п'ять разів більше за цю суму, тобто до 180 мільйонів доларів. Інженери мають бути зареєстровані у Китайській Народній Республіці і повинні знаходитись, як найменше, 6 місяців на рік у Китаї.

Китайські офіційні особи в галузі будівництва вважають, що нові правила поставлять іноземних будівельників у рівні умови з місцевими будівельниками. Західні ділові кола висловили серйозне незадоволення новими правилами, тому що вони не відповідають нормам Світової Організації Торівлі (WTO).

Прес-служба Мінрегіонбуду